

ZPRAVODAJ

obce Mrsklesy

Čtvrtletník
ročník 14
číslo 55/2023
podzim
zdarma

CO NAJDETE V TOMTO ČÍSLE ?

ÚVODNÍ SLOVO STAROSTY	3
INFORMACE Z OBCE	4
OBEČNÍ KNIHOVNA MRSKLESY - LOVCI PEREL	4
PASTELKOVNÉ	4
SVOZ VELKOOBJEMOVÉHO A NEBEZPEČNÉHO ODPADU	4
PROJEKT „PRO KAŽDÉHO“	4
SPOLEČENSKÁ KRONIKA	5
SPORTOVNĚ - TURISTICKÝ KROUŽEK	6
CO SE UDÁLO	7
KOŠTGULÁŠ	7
MRSKLEY ROCKFEST	9
OTEVÍRÁNÍ SADU	12
1. PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR V MRSKLESÍCH	12
ROZLOUČENÍ S PRÁZDNINAMI	15
TERÉNNÍ VRTOVSKÁ JEDENÁCTKA	15
OSVĚDČENÍ O ÚSPORĚ EMISÍ	17
OKÉNKO OPOZIČNÍHO ZASTUPITELE	18
ZVEME VÁS	18
HISTORIE OBCE	19

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení spoluobčané,

prázdniny utekly jako voda a děti znovu začaly chodit do školy. Velkou změnou pro rodiče a jejich děti, navštěvující mateřskou školu v Mrsklesích, je změna v jejím vedení. Na základě výběrového řízení byla na novou ředitelku vybrána paní Bc. Eva Komínková z Olomouce. Chtěl bych tímto dodatečně poděkovat bývalé ředitelce paní Renatě Petrové za její dlouholetou práci v naší školičce, které obětovala většinu svého pracovního života.

Mnozí z vás jistě zaznamenali, že proběhla instalace fotovoltaických panelů na střechách obecních budov. Instalaci předcházelo schválení dotace z modernizačního fondu SFŽP na projekt „Využití obnovitelných zdrojů v obci Mrsklesy“ a to na instalaci fotovoltaických elektráren, včetně baterií, na střechy šesti obecních budov. Celkový instalovaný výkon elektráren (včetně již dříve instalované elektrárny na čističce odpadních vod) je 114,5 kWp, což znamená, že elektrárny by měly ročně vyrobit cca 115 MWh elektřiny. Elektrárny jsou dle pravidel dotačního titulu navrženy tak, aby pokryly celkovou roční spotřebu obce. Neznamená to však, že by obec již nemusela nakupovat elektřinu z veřejné sítě, neboť energie ze slunce je nejméně v zimě, kdy je jí potřeba nejvíce. Instalované baterie o celkové kapacitě 127 kW zajistí soběstačnost především v nočních hodinách. Původním záměrem, který ale nebyl v souladu s pravidly dotačního titulu, bylo nainstalovat co nejvíce panelů na střechy budov a cca 3,5krát větší bateriové úložiště. Tímto by se docílilo větší samostatnosti a nezávislosti na dodávkách energie i v deštivých a zamračených dnech. V příštím roce bude nejspíše schválena novela energetického zákona, která by měla umožnit sdílení elektřiny mezi jednotlivými odběrnými místy. Pro obec to bude znamenat, že bude možné (za pomoci distribuční soustavy) elektřinu vyrobenou třeba na kulturním domě spotřebovat na jiném místě, kde je jí nedostatek, např. ČOV.

Po čtyřech měsících byla dokončena oprava dešťové kanalizace. Stavba byla provedena ve slušné kvalitě a v řádném termínu dle smlouvy o dílo. Rychlost prováděných stavebních prací nebyla vždy dle našich představ, ale obec měla pevně stanovenou cenu za dílo dle položkového rozpočtu, a to bez ohledu na počet pracovníků a jejich čas strávený na stavbě. V rámci prováděných prací byl navíc opraven chodník v ulici za kulturním domem.

Tento týden nabylo právní moci stavební povolení na parkoviště u podporovaného bydlení a u točny na Kovákově. Byla provedena poptávka na zhotovitele, avšak s blížícím se koncem roku jsou kapacity stavebních firem omezené. Po vyhodnocení nabídek bude rozhodnuto, zda stavba proběhne ještě v letošním roce.

V současné době probíhá zpracování projektové dokumentace s názvem „Bezpečnostní opatření na silnici III/44318 na Kovákově“. V rámci zjednodušení administrace k povolení stavby, byl k plánovanému přechodu pro chodce k zastávce na Kovákově doplněn zpomalovací ostrůvek pod Kovákovem. Proběhlo několik jednání se Správou silnic Olomouckého kraje (SSOK), na kterých byly řešeny možnosti zpomalení dopravy na Kovákově. V návaznosti na normy a požadavky správce komunikace bude možné umístit zpomalovací ostrůvek až pod odbočkou na cyklostezku. V tomto místě je poměrně složitý terén a náš požadavek na umístění blíže k zastavěné části je v rozporu s normou a požadavky správce komunikace. Ještě je před námi místní šetření s Armádou ČR, na němž by se mělo dohodnout definitivní řešení.

Je to již půl roku, co byl na střechě OÚ zprovozněn vysílač společnosti CETIN, která zajišťuje jeho provoz pro společnost O2. V současné době jsme se posunuli v jednání se společností T-Mobile, která uvolní finanční prostředky a bude se spolupodílet na provozu vysílače. Nyní ještě zbývá, aby se dohodly dotčené společnosti (T-Mobile a CETIN).

Závěrem bych se chtěl omluvit za to, že příprava nových akcí neprobíhá tak rychle, jak by mohla. Důvodem je několik kontrol, jež v současné době probíhají na našem úřadě, a to

na základě podnětů jednoho spoluobčana (jedná se o kontroly z Krajské hygienické stanice Olomouckého kraje, Magistrátu města Olomouce, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Ministerstva vnitra České republiky).

S přáním klidného podzimu
Petr Stratil

INFORMACE Z OBCE

OBECNÍ KNIHOVNA MRSKLESY - LOVCI PEREL

Soutěž o nejlepší lovce perel v Obecní knihovně odstartovala už na akci Loučení s prázdninami, kde měli čtenáři možnost se zaregistrovat do soutěže a dozvědět se pravidla. Předškolní a školní děti „loví“ označené knihy, ve kterých najdou otázky navazující na děj dané knihy a sbírají body. Během soutěže mohou za nasbírané body získat věcné ceny a na konci „lovné sezóny“ se vyhlásí nejlepší lovec perel, tedy čtenář s největším počtem přečtených knížek, který vyhraje dárkový balíček. Soutěž pomáhá motivovat děti k pravidelnému čtení, trénovat paměť a fantazii. Registrovat do soutěže se mohou čtenáři kdykoliv v průběhu soutěže, podmínkou je také členství v knihovně.

Připomínám jen, že knihovna je zcela zdarma.

PASTELKOVNÉ

Pro žáky základní školy nabízíme PŘÍSPĚVEK NA ŠKOLNÍ POMŮCKY pro školní rok 2023/2024 ve výši 1 000 Kč dítě/školní rok. Žádost o příspěvek je možné podat na OÚ nebo elektronicky e-mailem na ou@mrsklesy.cz

SVOZ VELKOOBJEMOVÉHO A NEBEZPEČNÉHO ODPADU

Mobilní svoz bude probíhat jako obvykle, v sobotu 7. října 2023 ve společných časech pro velkoobjemový a nebezpečný odpad s přistavením:

Kovákov – točna 10:00 – 10:30 hod.

Mrsklesy – u hostince 10:35 – 11:15 hod.

Mrsklesy – u kapličky 11:20 – 12:00 hod.

V uvedenou dobu a na určená místa dopravte odděleně velkoobjemový a nebezpečný odpad, který předáte zaměstnancům svozové firmy. Volné ukládání odpadu na stanovená místa je z bezpečnostních a manipulačních důvodů **zakázáno**. Novinkou pro letošní rok je možnost zpětného odběru traktorových a větších pneumatik, bez disků.

PROJEKT „PRO KAŽDÉHO“

V letním čísle Zpravodaje jsem vás požádala o vyplnění mini dotazníku k získání informací od vás občanů, které by poskytly nové poznatky k potřebnosti pro komunitní a praktický život v naší obci. Celkem odpovědělo 5 respondentů a někteří z nich nabídli své dovednosti a odbornost, což nás velmi potěšilo. S výsledky ankety bylo seznámeno vedení obce včetně všech zastupitelů a na pracovních poradách se budou uvedené informace projednávat. Děkuji za zaslané odpovědi, které budou rovněž inspirací pro využití projektu „Pro každého“.

V návaznosti na zjištění potřeb občanů a k podpoře rozvoje vašich aktivit, je k dispozici na webu obce www.mrsklesy.cz letáček „Šance pro tvůj nápad“. Nabízí možnost využití mini projektu včetně pravidel a žádosti, upozorňuji ale, že tato akce je časově omezená. Rovněž je zveřejněna nabídka „Hledáme dobrovolníky“ pro pořádání různých akcí a aktivit. Možná se k vám již tyto informace dostaly, byly již poskytnuty na Dni mikroregionu Bystřička a jsou i v místních knihovnách.

Předkládám novou výzvu, která se týká maminek, které jsou doma a pečují o maličké děti. Nabízíme s vedením obce možnost pravidelného setkávání maminek s jejich dětmi od října tohoto roku, 1x týdně v dopoledních hodinách v malém sále multifunkčního domu v Mrsklesích. První pouze informační a organizační schůzka bude v pondělí 2. října v 10:00 hodin v multifunkčním domě.

Marie Liberdová – komunitní pracovník
tel. 736679603

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Projekt "Pro každého"

CZ.03.02.01/00/22_008/0000092

Společenská kronika

Narodili se...
Martin Frýba

Ať se Ti mezi námi líbí a máš spokojený život.

Opustili nás...
Vladimír Grunt

Upřímnou soustrast.

Sportovně – turistický kroužek

Kdy: od 13.9.2023 každou středu v čase
16:00 -18:00.

Kde: v Kulturním domě + často vyrážíme ven
do přírody (sraz před KD).

Kdo: děti z Mrskles ve věku 6 - 12let, které baví
kolektivní hry a pobyt v přírodě.

Co s sebou: přezůvky vhodné k běhání v
tělocvičně a pití, oblečení vhodné dovnitř i
ven.

Přihlášky se vyplňují on-line již nyní, na
stránkách: www.krouzky.cz

Těšíme se na Vás!

Vedoucí
Kontakt: 732 482 563 (Iřča)

CO SE UDÁLO

KOŠTGULÁŠ

Byla sobota, 10.6.2023 a v Mrsklesích na hřišti se konalo premiérové soutěžní klání kuchařů amatérů ve vaření kotlíkového guláše. Přihlásilo se pět soutěžních týmů, což považuji na první ročník této akce za slušnou účast. Týmy se sešly v ranních hodinách, v osm hodin zapálily ohně pod kotlíky a začala příprava gulášů. Musím podotknout, že všichni byli připraveni opravdu důkladně. Na vaření měli celé dopoledne. Ve dvanáct hodin, v čase oběda, museli mít hotovo, což se všem povedlo a mohlo se začít s ochutnávkou a hodnocením jednotlivých gulášů. Porotou byli návštěvníci, kteří si za přijatelnou cenu mohli koupit košť nebo celou porci guláše a ten, který vyhodnotily jako nejlepší, dostal jejich hlas. Každý z návštěvníků mohl hodnotit pouze jednou, což byl na celé akci velmi těžký úkol, protože **VŠECHNY GULÁŠE BYLY VÝÝÝBORNÉ!**

Po sečtení hlasů bylo vyhodnocení a vyhlášení výsledků.

10.6.2023 KOŠTGULÁŠ – 1. ROČNÍK			
Poř. číslo	Team	Počet hlasů	Konečné pořadí
1	FANTASIA TEAM – David Šulkovský	39	1
2	A – TEAM – Martin Lindvai ml.	35	2
3	BIZONI – Martin Lindvai st.	28	3
4	MISTŘI – Jan Vavrys ml.	23	4
5	BEBE SK BREŽNO – Miroslav Berák	17	5

Výsledky soutěže jsou dány, ale myslím si, a určitě nejen já, že vítězové jsou všichni zúčastnění, protože přihlásit se a soutěžit, chce velkou dávku odvahy.

Po ukončení soutěže nám zahrál k tanci i poslechu pan Nekoxsa, kterému touto cestou moc děkuji. Bohužel počasí nám neprálo, a tak jsme museli v podvečerních hodinách kvůli dešti akci ukončit. Na závěr chci moc poděkovat všem, kteří pomohli tuto akci zorganizovat a všem občanům, kteří přišli akci podpořit, protože právě účast spoluobčanů je největší odměnou pro pořadatele.

Těšíme se zase za rok,
Vladka Lindvaiová

MRSKLEY ROCKFEST

Letošní léto proběhl již druhý ročník Mrskley Rockfestu, který pořádá TJ Sokol Mrsklesy. Návštěvníci si užili pořádnou dávku rockové muziky v podání kapel Mylions, Kameron či Harlej Revival Olomouc. Zlatým hřebem večera byla legendární kapela Premier. Celý večer, tak jako loni, uzavíral nestor metalové scény Mirek Spilka a kapela Calibos. Akce se velmi vyvedla a my se můžeme těšit na příští ročník. Z Rockfestu přinášíme krátký fotoreport.

OTEVÍRÁNÍ SADU

Po pěti letech udržitelnosti projektu na izolační zeleň za novostavbami, nadešel vhodný čas, kdy bylo možné odstranit oplocení. V úvahu připadalo několik možností, jak oplocenku odstranit. Nakonec jsme zvolili formu komunitní akce a odstranění oplocení ze strany od obce. Sešel se nás poměrně solidní počet, a tak šla práce dobře od ruky. Odstraněná oplocenka čeká na další využití. Dubové kůly, na kterých byla oplocenka navěšena, budou postupně použity pro sestavení mobiliáře. Mám radost, že se kus zeleně takhle krásně zpřístupnil. Již letošní léto jsem viděl několik dětí, jak chodí na třešně, hrušky a švestky. Je mým přáním, aby takovýchto krásných prostranství u nás v obci přibývalo. Již teď se rýsují některé projekty, které chceme realizovat.

Jakub Dostálík

1. PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR V MRSKLESÍCH

V termínu od 17.7. do 21.7.2023 se ve Sportovním areálu v Mrsklesích uskutečnil příměstský tábor. Účastnilo se ho 16 dětí z toho bylo 14 z Mrskles, dva dospělí instruktoři Veronika Vissková, Hana Celá a tři nezletilí instruktoři Richard Vissek, Laura Ošřádalová a Lucie Celá. Celý tábor byl ve sportovním duchu. Každé ráno jsme hráli pohybové hry, které vedou u dětí ke zlepšení pohybových schopností a dovedností. Sportovní areál je k těmto aktivitám přímo stvořen a děti nadšeně soutěžily a užívaly si pohyb venku. Děti byly rozděleny do dvou týmu Táborníci a Bombardáči, ve kterých se snažily během celého týdne nasbírat co nejvíce bodů. To je neskutečně bavilo, snažily se bojovat a současně se nevědomky učily týmové spolupráci. Využili jsme i okolní přírody, chodili jsme do lesa a potoka trochu se zchladiť, což bylo ve velmi

teplém počasí příjemné. V poledne jsme odcházeli na oběd, který nám zajistil Hostinec U Rudolfa, tímto jeho personálu děkujeme.

Ve středu jsme šli pěšky do Mariánského údolí na vlak, kterým jsme dojeli na Hrubou Vodu. Tam jsme strávili krásné dopoledne ve vodním světě, kde byly děti naprosto nadšené. Ve čtvrtek je čekala honba za bílým kamenem, putovaly lesem po dvojicích, musely plnit úkoly a dojít k Bílému kamenu, kde dostaly malou odměnu. To všechny děti krásně zvládly a dověděly se i o pověsti, která tento kámen provází.

Každý den měly děti možnost věnovat se výtvarným činnostem, mohly si malovat, tvořili jsme malované kamínky, piškvorky a spoustu jiných krásných věcí. Kluci maximálně využívali fotbalových dovedností Richarda a hráli s ním fotbal až padli únavou. Každý den jsme také chvilku využili na nacvičování tanečku, který jsme předvedli na závěrečném ukončení v Hostinci u Rudolfa. Měli jsme velký úspěch a byla jsem na děti pyšná, protože i kluci se do tance pustili bez jakéhokoli přemlouvání a s radostí.

Byl to krásný týden plný radostí, zážitků a pohybu. Jsem velmi ráda, že nám bylo umožněno tento tábor uspořádat ve Sportovním areálu v Mrsklesích a těším se na další ročníky.

V Mrsklesích 31.8.2023

Bc. Veronika Vissková

ROZLOUČENÍ S PRÁZDNINAMI

Jako každý rok i letos proběhlo na konci léta Rozloučení s prázdninami. Jedná se o jednu z největších akcí, kterou obec společně s TJ SOKOL pořádá. V rámci celého odpoledne byly pro děti i dospělé připraveny šlapací káry, soutěž v lukostřelbě, obří skluzavka a skákací hrad, hasiči s ukázkou techniky a pěnou, Armáda ČR se statickou ukázkou ručních zbraní a moderním robotickým vybavením, a obecní knihovna s klidovou zónou. Na závěr nechyběl táborák, špekáčky a diskotéka. Jedinou kaňkou na celém dni byla silná bouřka, která přešla přes celé území ČR a poničila tři stany, přestože byly řádně ukotveny. Závěrem bych rád poděkoval spolupořadatelům TJ Sokol za skvělé občerstvení.

TERÉNNÍ VRTOVSKÁ JEDENÁCTKA

V neděli 3.září se uskutečnil 9. ročník závodu Terénní Vrtovská 11. Čtyřiapadesát dostavivších se běžců mělo možnost si vychutnat rozmanitý terén plný bahnitých skluzavek a hnědavých lagun (sponzorský dar dešťů předchozího dne) za příjemného běžeckého počasí „ani vedro, ani zima“.

O vládnoucím odhodlání všech závodníků svědčí mimo jiné i momentka z trati: Muž se zastaví, předkloní a dlouze se zahledí směrem za sebe. Nadechne se. Zhluboka. A – „No tak pohni sebou!“ nechá se slyšet. Nejdřív dozadu, a pak k regulovčikovi: „To víte, manželka – musel jsem ji povzbudit.“

Trať nikdo neopustil, do cíle doběhli všichni. Tuto skutečnost ocenili nejen pořadatelé závodu, ale i běžci samotní – ti měli možnost těšit se hned dvakrát: jednou z podaného výkonu a podruhé z nachystaného občerstvení.

Organizaci závodu zajišťuje spolek Mrskni sebou za podpory Obce Mrsklesy, Města Velká Bystřice a Olomouckého kraje a za partnerství Gradiko, Slušné čtverky, Sacer Gape, Medic Progress, Fargon, Pevnosti Poznání a Fitness Hlubočky. Provedení by též nebylo možné bez týmu vytrvalých dobrovolníků – děkujeme!

Za pořadatele
Viktorie Koksová

OBEC MRSKLESY ZÍSKALA OSVĚDČENÍ O ÚSPOŘE EMISÍ

OSVĚDČENÍ O ÚSPOŘE EMISÍ

Obec Mrsklesy

Identifikační číslo:
64990940

Díky rozvoji a provozu systému tříděného sběru a recyklace využitelných složek komunálních odpadů, včetně obalových, jste ve spolupráci se společností EKO-KOM, a. s. přispěli ke zlepšení životního prostředí a snížení "uhlíkové stopy".

Úspora, kterou jste dosáhli představuje:

Emise CO₂ ekv.:
38,529 tun
Úspora energie:
944 667 MJ

Zbyněk Kozel
Ing. Zbyněk Kozel
generální ředitel EKO-KOM, a. s.
V Praze dne 18. 7. 2023

2022

Vypočteno na základě studie Posouzení systému sběru a recyklace obalových odpadů z hlediska jejich vlivu na životní prostředí.

OKÉNKO OPOZIČNÍHO ZASTUPITELE

Vážení spoluobčané,

prázdniny utekly jako voda a děti se vrací do škol. Dovoluji si připomenout, že všem dětem navštěvujícím základní školu poskytuje obec příspěvek na školní pomůcky ve výši 1.000,- Kč. Není potřeba nic dokládat – stačí pouze na obci vyplnit žádost a příspěvek čerpat. I když existují obce, kde jsou příspěvky mnohem štedřejší, jsem rád, že se nám podařilo prosadit alespoň toto. S nastupujícím podzimem a sychravým počasím nezapomeňte, že děti do 18-ti let mohou v pondělí od 14:00 hod. využívat bezplatně kulturní dům ke sportovním účelům. Když jsme u toho sportovního vyžití, nemohu se nezastavit u letošní rekonstrukce dětského hřiště naproti kulturnímu domu. Podle reakcí občanů i osobního shlédnutí musím konstatovat, že se tato akce moc nepodařila. Podle provozního řádu je hřiště určeno pro děti od 3 let. Nástup na nový herní prvek (žebřík) má ale stupně příliš daleko od sebe a děti mají strach z pádu. Tady starosta jistě upozorní, že tento prvek odsouhlasili zastupitelé včetně mě. To je pravda, ale vybírali jsme pouze z nabídnutých možností. A z nabídnutých herních prvků se tento jevil jako optimální. Dále je potřeba se pozastavit nad tím, že celá rekonstrukce stála téměř 520 tis. Kč a expert na dotace, kterého máme v zastupitelstvu, netušil, že na rekonstrukci dětských hřišť lze čerpat dotaci do výše 80%. Žádosti se přijímaly do 30.1.2023 a ušetřených 400 tis. Kč se mohlo rozdělit např. mezi děti formou vyššího příspěvku na školu nebo mezi seniory jako příspěvek např. na léky, vitamíny, apod. Přijde mi to jako zbytečné vyhazování peněz, které jsou všech občanů v obci. Zvlášť úsměvně toto působí při nahlédnutí do volebního programu sdružení Mrsklesy 2022, kde se píše, že budou – cituji: „hospodárně využívat veřejných prostředků obce“.

Závěrem mi dovoluji apelovat na všechny občany, kterým není lhostejný osud a směřování naší obce, aby chodili na veřejná zasedání zastupitelstva, aby měli informace z první ruky, o čem zastupitelstvo jedná a co se v obci vůbec děje. Z vlastní zkušenosti vím, že předané informace nebývají přesné a časem mohou vyznít úplně jinak, než jak padly v originále.

ZVEME VÁS

- 24.9. HLEDÁNÍ SKŘÍTKA PODZIMNÍČKA**
- 25.10. LAMPIONOVÝ PRŮVOD**
- 26.11. VÁNOČNÍ DÍLNA**
- 2.12. MOŽNÁ PŘIJDE I MIKULÁŠ**
- 3.12. ROZSVĚCOVÁNÍ VÁNOČNÍHO STROMU**
- 10.12. MORAVSKÉ DIVADLO „VÁNOCE PŘEVÁŽNĚ NEVÁŽNĚ“**

HISTORIE

POKRAČOVÁNÍ K ZANIKLÝM VODNÍM NEBO VĚTRNÝM MLÝNŮM V OKOLÍ.

Jak již název napovídá, chci pokračovat v tématice zaniklých mlýnů v našem blízkém okolí. V minulém článku jsem slíbil, že se pokusím podrobněji popsat fungování mlýnů, detaily, zajímavosti nebo historky okolo mlynářského života. Podle výsledků získaných informací jsem se rozhodl pro následující obsah: nejdříve si povíme o systému fungování mlýnů, dále to bude o klasickém životě ve mlýně, naše okolí bylo německé a české, a nakonec skoro hororový příběh, jenž se skutečně stal (dle pamětníka). Možná budu vyprávět o něčem, co znáte nebo jste se doslechli jinde.

V našem nejbližším okolí (na samotě, která má název „Sušírna“), dodnes stojí obývané stavení, bývalý mlýn, který se i dnes může pochlubit tím, že kromě technologických zařízení je prakticky v původním stavu. Žijí v něm lidé a toto místo je velmi pěkné, uprostřed přírody. Je to obývaný dům s nefunkční mlýnicí a pozůstatky vodního náhonu, hřídele kola, lednicí (místo uložení kola, neboť i v létě tu byl chlad, odtud název), odtokem, atd. Je znám jako Přáslavický mlýn a podle posledního mlynáře Čejky se mu říká Čejkův mlýn. Podle informací od obyvatel mlel poslední mlynář obilí ještě těsně po válce a byl to dědeček současných majitelů. Možná se bude chtít někdo ze čtenářů při příležitostné procházce podívat na dochovanou budovu bez větších přestaveb. Pak si bude moci lépe představit, jak se asi ve starých mlýnech žilo a jak to fungovalo. Nebudu vás zatěžovat specifickými technologiemi a názvy, to není cílem článku, nýbrž fungování mlýna lidově vylíčit. A jelikož článek pojednává o našem okolí, tak nejprve začnu psát o vodních mlýnech a poté si povíme něco málo o mlýnech větrných.

Vodní mlýn vyžadoval přívod vody, která otáčela mlýnským kolem. Kolo pohánělo specifickou soustavu, která drtila mezi otáčejícími se mlýnskými kameny zrna na mouku. Mouka se sypala do pytlů a byla tak připravena pro jejich majitele. Tolik velice zjednodušeně řečeno. K tomu jedno pěkné rčení, které vzniklo ve mlýně. Kolem mlýnských kamenů byl „lub“, kulatá ohrada, mezi níž a kameny vznikla mezera. Melivo, které tam zapadlo, patřilo mlynářů. Odtud vzniklo rčení mít něco za lubem, tj. „nechat, schovat si něco pro sebe“ a potom přeneseně „mít nějaký tajný úmysl, záměr“.

Práce ve mlýně a v jeho okolí byla po celý rok. Spočívala v činnostech s mletím a s mlýnem souvisejících. Téměř neustále bylo třeba přemisťovat plné pytle meliva od jednotlivých mlecích strojů a dohlížet na chod strojů i množství vody v mlýnském náhonu. Několikrát denně bylo nutno zamést prach na všech podlahách. Bylo také nutno přivítat zákazníky, pomoci jim složit obilí, podívat se na jeho kvalitu, zvážít jej a vysypat. Semleté produkty bylo nutno dát do pytlů a ty zpravidla i pomoci naložit na vůz. V případě našeho „Čejkova“ mlýna tomu nebylo jinak. Jako každý mlynář si jistě chtěl získat co nejvíce zákazníků z nejbližšího okolí, tedy Přáslavic, Mrskles nebo i Velké Bystřice a udělat si tak dobré jméno a tím se stát známým i v jiných vesnicích. Vyžadovalo se, aby byla vedena písemná evidence o semelku a zaznamenána platba za semletí. Pracovní doba ve mlýně i v hospodářství byla běžně 16 i více hodin denně. Když bylo hodně mletí, mlelo se nepřetržitě ve dne i v noci. V takovém případě se střídali v obsluze mlýna i členové rodiny mlynáře. V zimních měsících nebo při jarní oblevě bylo nutno včas vysekat led kolem hrazení vody na splavu i na přívodu – vantrokách (z němčiny Wandtrog). Při náhlém přívalu vody bylo nutno vyjmout z konstrukcí splavu fošny, které hradily vodu. Ve mlýně bylo také hodně úrazů, početné a velké otáčející se a pohybující se mechanismy mlýnů byly nebezpečné. Velmi nebezpečné bylo zejména nahazování řemenů v chodu na otáčející se řemenice upevněné na transmisích. Jiný druh úrazů vznikal při práci v prostorech vodního kola, které bylo nutno za velkých mrazů zbavovat značné vrstvy ledu, která na kole stále namrzala. Vodní kolo muselo být za chodu ve střikající vodě osekáváno sekerou (pantokem). Při uvolnění velké kry mohlo dojít k pádu člověka do prostoru, ve kterém

se otáčelo vodní kolo. V takových případech nebyly výjimkou ani úrazy smrtelné. Práce v prašném prostředí byla také příčinou častých plicních chorob.

Ve větrných mlýnech byla práce podobná, také stálá dřina. Rozdíl oproti vodním mlýnům byl v tom, že zde lopaty, křídla nebo perutě kola poháněl vítr, nikoliv voda. Voda se dala akumulovat do rybníka, vítr ne, takže když nefoukalo, tak se nemlelo. Proto byly německé mlýny (beraního typu) většinou dřevěné, mohly se rozebrat a stěhovat na větrná místa. Mlýny holandského typu (kuželovité) byly zděné, nepřemístitelné. Horní část těchto mlýnů se však mohla otáčet proti větru. Německé mlýny se díky dřevěné konstrukci mohly otáčet celé. Bohužel „větráky“ stávaly na kopci, takže přivést těžký vůz s obilím, bylo taky náročnější. Toliko drobné srovnání vodních a větrných mlýnů. Ještě mohu doplnit zajímavost - když byly perutě mlýna zastaveny ve znamení kříže, znamenalo to, že není co mlít. Postavení perutí do tvaru X znamenalo, že mlýn je mimo provoz, bylo tomu tak v neděli a ve svátek.

Teď si můžeme něco povědět o běžném životě v mlýně, který býval přece jen trochu jiný než v běžné chalupě. Obsluha mlýna a péče o něj, a také o vodní dílo, byla úkolem mlynáře, který byl buď majitelem nebo nájemcem mlýna. Takový mlynář však byl zpravidla současně i zemědělcem, neboť samotný provoz mlýna k celoroční obživě rodiny nepostačoval. Při stavbě mlýnů i jejich údržbě si mlynáři zpravidla vystačili sami. A protože museli ovládat řemeslo mlynářské i sekernické, dokázali dřevo nejen opracovat, ale také smontovat jednotlivé části, ovládali i opracování kovů, později i montáž a elektroúdržbu různých mlýnských strojů a motorů. Díky těmto dovednostem byli mlynáři svému okolí v mnohém potřební a užiteční, takže byli všeobecně uznáváni a váženi. Z toho důvodu byli žádáni i o kmotrovství při křtech dětí, svědčili při svatbách a jiných příležitostech. V případě potřeby vypomáhal ve mlýně mlynářský učeň (prášek), případně tovaryš, někdy mládek, pokud jej mlynář měl. Ve větších mlýnech pracoval a současně na práci mlýnské chasy dohlížel i stárek. Z ekonomických důvodů byl však nejčastěji mlýn obsluhován jen členy mlynářovi rodiny. Mlýny byly také místem setkávání, takže pro široké okolí představovaly zdroj informací o dění ve světě.

Nyní trošku o obyvatelích nebo chcete-li, dělnících mlýna a majitelích. Od nejnižších.

- **Prášek** (většinou smetal mlýnský prach, odtud pojmenování) – mlynářský učeň, který vypomáhal při různých pracích ve mlýně, někdy i v hospodářství, pracoval za stravu, ubytování a dohodnuté týdenní kapesné.
- **Tovaryš** – vyučený mlynář, pracoval ve mlýně za kolísavý plat, zpravidla v úkolové mzdě, ve mlýně mu byla poskytována strava i ubytování.
- **Mládek** – vyučený mlynář s praxí, samostatně pracující za stálý, někdy úkolový plat, ve mlýně se stravoval, popř. byl i ubytován v „šalandě“ (místnost pro chasy).
- **Stárek** – mlynář s víceletou praxí, pracoval ve mlýně a současně také řídil činnost „chasy“, obsluhoval zákazníky a dbal o řádný chod mlýna.
- **Pan otec** – byl zpravidla vlastníkem mlýna, nebo jeho nájemcem, většinou také pracoval ve mlýně a staral se o něj, vodní dílo i příslušné hospodářství.
- **Panímáma** – manželka „pana otce“, dbala o domácnost, děti a hospodářství, v případě ovdovění měla na starosti i provoz mlýna.

Další osoby, které se vyskytovaly v mlýnech:

- **Vandrovní tovaryš** – bylo zvykem, že po vyučení se mladý mlynář vydal do světa na zkušenou. Mnohdy prošel více zemí a pozdržel se ve mlýnech, ve kterých pomáhal a sbíral zkušenosti.
- **Krajánek** – krajánkem byl nazýván vyučený mlynář nebo sekerník (převody mlýna byly většinou ze dřeva, které trouchnivělo, proto se musely často měnit nebo vyrábět do zásoby), který byl bez stálého zaměstnání. Příležitostně pracoval v jednotlivých mlýnech. Pokud pro něj byla ve mlýně práce, zůstal i několik týdnů. Dlouho to však krajánci u jednoho mlynáře

nevydrželi, neboť měli „toulavé boty“ a vandrovali po kraji.

Ke každodennímu životu samozřejmě patří i strava. Ve mlýně byla specifická, příznačná tomu co mlýn produkoval. Legračně mohu říct, že řezník jedl denně maso, mlynář výrobky z mouky. Něco na tom samozřejmě bylo. Strava vždy závisela na místních a sezónních podmínkách, převažovalo pečivo z mouky (chléb, koláče, knedlíky), někdy jáhlová a krupičná kaše, kroupy (oukrop). Poněvadž ke každému mlýnu přináleželo rolnické hospodářství, bylo stravování ovlivněno i výpěstky z tohoto hospodaření. Dle možnosti byla chována také drůbež (slepice, kachny, husy, někdy krůty, případně také koza či ovce) a také vepřik. Zpravidla bývaly ve chlívě i kravky, proto bylo denně k dispozici i mléko, případně výrobky z něj (máslo, sýr, podmásli). Na zahrádce i na poli byla pěstována zelenina, brambory, hrách, fazole a obilí. Denní strava byla asi takováto: na snídani mléko nebo bílá káva a chléb. K dopolední svačině chléb s máslem, případně se sýrem a bílá káva. V poledne polévka a koláče. K odpolední svačině byl chléb s máslem nebo koláče s černou kávou, někdy s čajem. K večeři mléko nebo bílá káva s chlebem, někdy zemáky (brambory). Koláče bývaly k obědu třikrát týdně (v neděli, ve středu a v pátek).

Dalo by se toho napsat ještě spoustu, ale nyní v krátkosti o slíbeném krutém příběhu, který se skutečně stal. Znáám jej z vyprávění, možná jej budete znát i vy a možná bude pro vás nový. Ve mlýně na samotě žil mlynář. Jednoho nedělního rána podle obvyčeje odešel s chasou do kostela. Doma zůstala jeho těhotná žena s malým synem. Pozvala si porodní bábu, na kontrolu jejího těhotenství. Mlynářka k ní byla přátelská, připravila pohoštění, sedly si spolu ke stolu. Bába věděla, že mlynářka je bohatá a bude sama. Chystala tu věc již dlouho. V nestřeženou chvíli popadla nůž a chtěla po mlynářce peníze, sic jí vrazí čepel do břicha. Po úleku se mlynářka vzchopila a řekla: „Pojďte se mnou do komory, tam ve skříni si můžete vzít, co unesete“. Baba ji následovala, vzala ze skříně peníze, ale ještě šmejdila po všech koutech. Toho mlynářka využila, vyběhla ven, dveře zamkla, v okně byla pevná mříž, bába byla v pasti. Nyní zavolala mlynářka svého synka a řekla mu: „Utíkej za otcem do kostela, ať se s pacholky rychle vrátí domů, jsme ve velkém nebezpečí.“ Dítě utíkalo, ale nedaleko od mlýna potkalo muže porodní báby, který s ní byl domluven, že lup odnese. Když uviděl dítě, popadnul ho a vlekl s sebou zpět ke mlýnu. Mlynářka napjatě čekala, stála u okna a viděla je přicházet. Rychle zamknula domovní dveře, zastrčila závoru. Když byl muž u mlýna, volal na mlynářku, ať otevře, když to neudělala, zuřivě mlátil do dveří, neboť doufal, že je vyrazí. Mlynářka za všech sil křičela o pomoc z okna, ale protože mlýn byl na samotě, nikdo ji neslyšel. Dveře pod ranami muže nepovolily a on cítil v jakém nebezpečí se on a jeho žena ocitli. Protože se každou chvíli měl vrátit mlynář z kostela, vytáhnul muž dýku a na mlynářku zavolal: „Jestli mi ihned neotevřete, před vašima očima to dítě zabiji a mlýn vám zapálím nad hlavou!“ Popadl chlapce, ten začal divoce křičet. Proto mlynářka spěchala, aby dveře otevřela, ale když u nich stála, napadlo ji, že ji ten darebák chce jen vylákat ven a pak ji těhotnou i se synem zabije. Na chvíli zaváhala. Ale ten muž neotálel ani okamžik, dýku vrazil dítěti do prsou a začal běhat kolem mlýna, aby našel jinou cestu, kudy by vniknul dovnitř. Mlynářku, která o hrůzném činu ještě nevěděla, napadlo, že když uvede v tuto nezvyklou sváteční hodinu do pohybu mlýnské kolo, jeho zvuk v posvěceném nedělním čase přiláká lidi. Vrah ale chtěl do mlýna proniknout právě skrze toto stojící mlýnské kolo. Měl zrovna nohu na jednom paprsku kola, jistě by se mu to zdařilo, ale v tom okamžiku, snad z boží vůle, se kolo roztočilo, vtáhlo ho dovnitř a zaslouženě rozmačkalo. Za chvíli přispěchal mlynář i s pacholky domů. Když otevřeli komoru, kde byla uvězněná proradná porodní bába, našli ji ležet mrtvou na zemi, neboť ji z toho úleku a strachu trefil šlak.

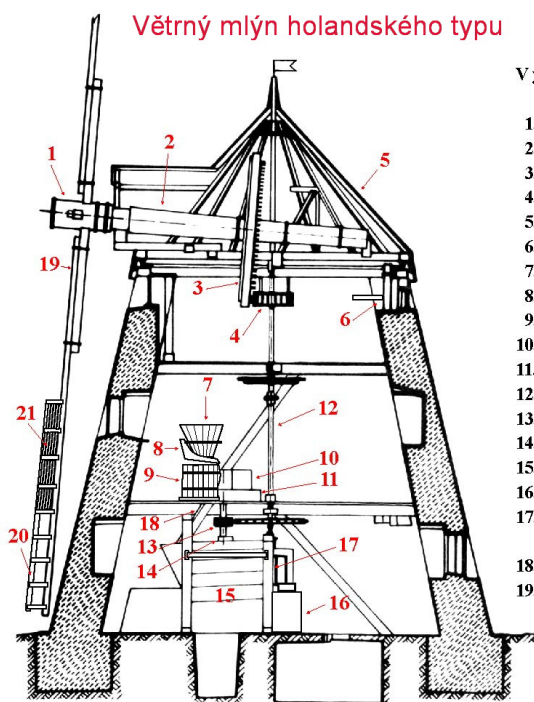
Holandský typ, Libavá 2006, jediný dochovaný

Práslavický-Čejkův mlýn - Jednice

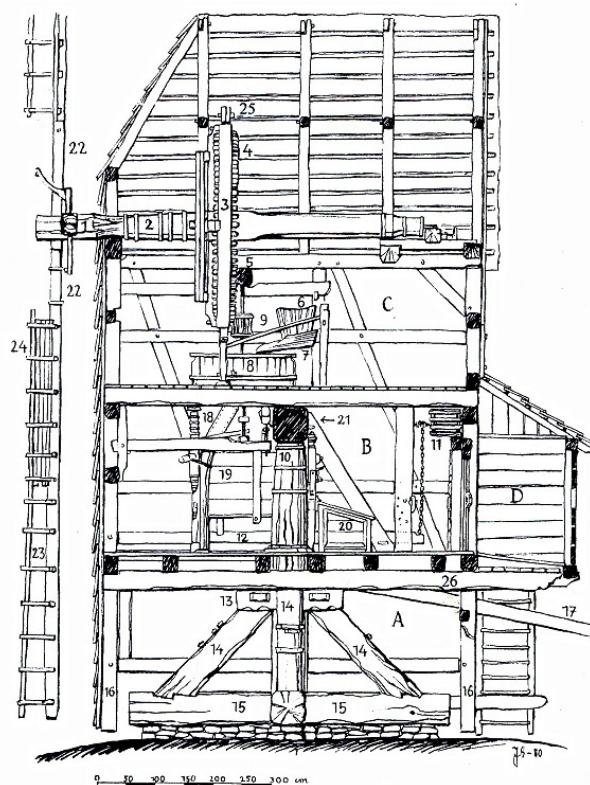

Větrný mlýn holandského typu

Vysvětlivky:

1. Zakončení krku hřídele (hlava)
2. Hřídel křídel (řídí, val)
3. Palečné kolo s brzdou
4. Cévvé kolo (céví, trýb)
5. Otočná střecha
6. Vrátek k otáčení střechy
7. Násypný koš
8. Pohyblivé dno koše (korčák)
9. Kryt mlynských kamenů (lub)
10. Horní mlynský kámen (běhoun)
11. Dolní mlynský kámen (spodek)
12. Svistá hnací hřídel
13. Hnací soukolí
14. Vaček
15. Schránka s moučnými sítý - moučnice
16. Truhla na mouku
17. Přední sloupek pytlovacího zařízení (hasáčerta)
18. Přechod rozemletého zrna do moučnice
19. Trány křídel (pláty)

Německý větrný mlýn, beraního typu

Na Zpravodaji spolupracovali:
Petr Stratil, Jakub Dostálík, DiS.,
Ing. Roman Sedláček, Bc. Petra Murlová, Mgr. Kristýna Vítková Murlová

Vydavatel:
Obec Mrsklesy, Mrsklesy 49, 783 65 p. Hlubočky, IČ 649900940, Evidence MK ČR: E 19329
tel: 585 351 699, e-mail: ou@mrsklesy.cz, www.mrsklesy.cz

Tiskne:
Obec Mrsklesy v nákladu 250 ks. Datum vydání tohoto čísla: 21. 09. 2023
Příjem článků a příspěvků: zpravodaj.mrsklesy@seznam.cz
Vaše náměty můžete v zalepené obálce označené „Zpravodaj“ vložit i do poštovní schránky
obecního úřadu.